

Новите европейски правила относно отпадъците в добивната индустрия

Женя Стефанова

Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София

РЕЗЮМЕ: В договорите за създаването на Европейските общности не е предвидена обща политика в областта на добивната индустрия. Отчита се, че по своята същност тя има хоризонтален характер и следва да бъде регулирана на национално ниво. Европейският съюз, от своя страна, се стреми да създаде принципите, върху които държавите-членки да изградят националните си законодателства в областта на добивната индустрия. В настоящия момент един от приоритетите на Европейската комисия е приемането на нови правила, свързани с отпадъците от добивната индустрия. Поради своя състав и обем, те представляват сериозна заплаха за околната среда и за здравето на хората. През юни 2003 г. Европейската комисия представи проект за нова директива, която засяга обезвреждането на отпадъци от мините. Целта на изложението е да представи законодателството на ЕС относно отпадъците от добивната индустрия, както и проекта за Директива на ЕС за управление на отпадъците от добивната индустрия.

NEW EUROPEAN RULES ABOUT WASTE FROM THE EXTRACTIVE INDUSTRIES

ABSTRACT: The treaties for creating the European Communities do not provide common extractive policy. It is considered that the extractive policy in nature is horizontal, so it should be regulated at national level. European Union, on its part, aims at establishing the principles on which Member States to build up their national legislation on extractive industries. At this moment one of the priority of the European Commission is adopting new rules on management of waste from the extractive industries. Because of its composition or volume, mining waste constitutes a serious threat to the environment and human health. In June 2003 the European Commission presented a proposal for a new Directive on disposal of mine waste. This presentation seeks to introduce European legislation on waste from the extractive industries and the proposal for a Directive on the management of waste from the extractive industries.

Според някои изследвания отпадъците от добивната индустрия представляват около 29% от всички отпадъци, генерирани в ЕС в рамките на една година, като годишният им обем надхвърля 400 милиона тона (Proposal..., 2003). Някои от тези отпадъци са инертни и не представляват съществена заплаха за околната среда, но други съдържат големи количества опасни вещества. Често в местата, където има съоръжения за отпадъци, се появяват киселинни и алкални оттичания. Едни от най-тежките злополуки в добивната индустрия са резултат от скъсването на стените на хвостохранилищата: във Враца (България, 1966), Аберфан (Уелс, 1966), Става (Италия, 1985), Байа Маре и Байа Борса (Румъния, 2000) и др. Изоставените съоръжения за отпадъци, загубата на продуктивност на почвата и ерозията са други сериозни проблеми, резултат от неефективното управление на отпадъците от добивната индустрия. Редица директиви на ЕС регулират материята, свързана с отпадъците от добивната индустрия: Рамковата директива за отпадъците, Директивата за депата от отпадъци, Директивата Севезо II и др. Съществуващата правната уредба в общностното законодателство обаче е фрагментарна и недостатъчна, като често не е съобразена с особеностите на този вид отпадъци. От друга страна, държавите-членки вече са регламентирали материята в националните си законодателства, но различните законодателни подходи създават затруднения пред ефективното управление на отпадъците от добивната индустрия. Като се има предвид, че замърсяването на околната среда често излиза извън границите на съответната държава и нанася щети върху околната среда на други държави, необходимостта да се приеме специален общностен акт става очевидна.

През юни 2003 г. Европейската комисия представи проект на Директива на Европейския парламент и Съвета относно управлението на отпадъците от добивната индустрия (ПД). Бъдещата Директива има за задача да въведе общи правила относно управлението на отпадъците от добивната индустрия, които по своята същност представляват минимални стандарти, насочени към осигуряване на дългосрочната устойчивост на съоръженията за отпадъци и избягване или свеждане до минимум на замърсяването на водата и почвата. На 31.03.2003 г. проектът бе одобрен от Европейския парламент на първо четене, който направи редица изменения в основни текстове на предлаганата Директива (Report..., 2004). Следващият етап от процедурата е одобряване на проекта от Съвета на Европейския съюз.

Този доклад има за цел да представи проекта на Директива относно управлението на отпадъците от добивната индустрия. Изложението е изградено въз основа на текста на първоначалния вариант на Директива, предложен от Европейската комисия, като са отчетени и измененията, внесени от Европейския парламент.

I. Европейско законодателство относно управлението на отпадъците от добивната индустрия

Към настоящия момент няма специален акт, който да регулира изцяло управлението на отпадъците от добивната индустрия. Съществуващата правна регламентация е твърде фрагментарна. В определени случаи липсва

правна уредба, което налага да се прилагат общите правила на съществуващите директиви, но това не винаги се оказва удачно с оглед особеностите на този вид отпадъци. Основните директиви, които се прилагат спрямо отпадъците от добивната индустрия, са:

1. Рамковата Директива 75/442/ЕЕС за отпадъците (РДО);

2. Директива 1999/31/ЕС за депата за отпадъци (ДДО);

3. Директива 96/61/ЕС относно интегрирано предотвратяване и контрол на замърсяването;

4. Директива 96/82/ЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали (Директивата Севезо II);

5. Рамкова Директива 2000/60/ЕС, установяваща рамката за действията на Общността в областта на политиката за водите;

6. Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието на определени публични и частни проекти върху околната среда.

Рамковата Директива 75/442/ЕЕС за отпадъците регулира общите проблеми на управлението на всички видове отпадъци. Специфичните проблеми следва да намерят своя отговор в специални актове. Или отпадъците от добивната индустрия попадат в обхвата на РДО, доколкото материята не е регулирана от други специални актове. Това разбиране обаче не е безспорно. Разногласията са породени от тълкуването на чл. 2, б. „б“, т.2 от РДО, след изменението ѝ с Директива 91/156/ЕЕС, според който от приложното ѝ поле ще се изключат отпадъците, получени от геоложки проучвания, добив, третиране и съхранение на минерални ресурси и от работа в кариери, когато попаднат в обхвата на друго законодателство. ЕК е на мнение, че изразът „друго законодателство“ означава друго общностно законодателство, което потвърждава разбирането, че РД се прилага и за отпадъците от добивната индустрия, защото към настоящия момент няма създадено специално общностно законодателство относно управлението на тези отпадъци. Друга позиция заемат Германия и Обединеното кралство, които смятат, че друго законодателство означава както национално, така и общностно. Резултатът от това тълкуване е, че минният сектор се изключва от приложното поле на Директива 75/442/ЕС, тъй като държавите-членки вече се създали свое национално законодателство в тази област. Европейският съд на Справедливостта в Люксембург в две свои решения подкрепя разбирането, че към настоящия момент отпадъците от добивната индустрия попадат в приложното поле на РДО, понеже няма създадено специално общностно законодателство. В решение по дело C-9/00 (Palin Granit Oy), е изразена позицията, че материали като горния пласт на почвата, скалните отпадъци, покриващите скали и обогатителните отпадъци се считат за отпадъци по смисъла на РДО. През септември 2003 г. Европейският съд на Справедливостта прие решение C-114/01 (Avesta Polarit Chrome Oy), според което скалите и пясъкът, които остават след добива и обработката на руда в мините за хром в Северна Финландия, трябва да се третират като отпадъци, защото преди повторна употреба, се нуждаят от обработка. Предвид вече установената съдебна практика на Европейския съд на Справедливостта и природата на РДО, считаме че следва да се подкрепи позицията на Европейската комисия, а именно, че към настоящия

момент отпадъците от добивната индустрия попадат в приложното поле на РДО. Директива 75/442/ЕЕС въвежда принципите на управление на всички видове отпадъци, затова докато не се приеме специален акт относно отпадъците от добивната индустрия, те следва да попадат в нейния обхват. В противен случай се накърнява самата същност на Директивата.

Отпадъците от добивната индустрия попадат в приложното поле и на Директива 1999/31/ЕС за депата за отпадъци (ДДО). Тя е създадена да решава общите и основни проблеми свързани с управлението на обикновените депа, в които се съхраняват комунални, търговски и индустриални отпадъци. ДДО се прилага за депонирането на течни отпадъци, следователно за хвостохранилища, сгуроотвали, изсушителни полета и др. подобни съоръжения. Тя регулира управлението на част от отпадъците от добивната индустрия, а именно - опасните отпадъци и неопасните отпадъци, които не са инертни. ДДО се прилага и за онези опасни отпадъци от добивната индустрия, които са смесени с неопасни или с инертни отпадъци. В същото време ДДО съдържа разпоредби, които не са съобразени с особеностите на отпадъците от добивната индустрия: забраната да се изхвърлят течни отпадъци в депа (което прави използването на хвостохранилищата незаконни); общата забрана да се изхвърлят неопасни отпадъци заедно с опасни (не е оправдано от екологична и икономическа гледна точка); спазването на изискването да се създаде хидроизолация под депото, за да се избегне замърсяването на подпочвените води (тази изолация може да създаде условия за движение на отпадъците по нея и да причини срутване на съоръжението) и др. Недостатък на ДДО е, че не съдържа достатъчно разпоредби относно превенцията на злополуките, особено що се отнася до устойчивостта на стените на хвостохранилищата.

За някои от съоръженията за отпадъци от добивната индустрия се прилага Директива 96/61/ЕС относно интегрирано предотвратяване и контрол на замърсяването. Тази Директива предвижда, че всички дейности, посочени в Приложение 1 на Директивата, трябва да получат комплексни разрешителни. Разрешителните трябва да съдържат пределно допустимите стойности за емисии в производството, както и мерки за извънредни ситуации, при които съществува опасност да бъде увредена околната среда. С комплексните разрешителни се цели да се наложи като основен принцип предотвратяването на замърсяването и минимизиране на отпадъците (намеса при източника вместо пречистването и третирането на замърсения въздух, води и отпадъци). Директивата е насочена към всякакъв вид вредно въздействие на производството върху околната среда. Отпадъците от добивната индустрия не са изрично посочени, но някои металургични дейности, химически производства и депата за отпадъци (с изключение на депата за инертни отпадъци) попадат в приложното ѝ поле, доколкото отговарят на условията, посочени в Приложение I на Директивата.

Друг нормативен акт, който намира приложение спрямо отпадъците от добивната индустрия е Директива 96/82/ЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали (Директивата Севезо II). Директивата е насочена към предотвратяване на големите аварии с опасни вещества и

ограничаване на вредните им последици върху здравето на хората и околната среда. Предвижда се създаването на системи за управление на безопасността, включващи подробна оценка на риска с оглед на възможните злоупотреби. Директивата се отнася основно за химическите заводи и съоръженията за съхраняване на отпадъци, в които има значителни количества опасни вещества. Първоначалният вариант на разпоредбата на чл. 4, б. "д" на Директивата изключваше от приложното ѝ поле основни дейности от добивната индустрия, а именно проучването и добива на полезни изкопаеми от мините и кариерите, включително и чрез сондиране, а чл.4, б. "е" от Директивата – изключваше и "депата за отпадъци". През 2003 г. посочените разпоредби бяха изменени и в обхвата на Директивата попаднаха една част от производствата от добивната индустрия, а именно: химическите и топлинните производства, свързани с опасни вещества, както и съоръженията за обогатителни отпадъци, които съдържат опасни вещества. И след измененията, обаче Директивата не съдържа разпоредби относно киселинните оттичания и устойчивостта на съоръженията за отпадъци.

През 2000 г. е приета Рамкова Директива 2000/60/ЕС, установяваща границите за действията на Общността в областта на политиката за водите. Целите на Директивата са превенцията на замърсяването на водните източници и създаване на контролни механизми, за да се осигури непрекъснато управление на всички източници на замърсяване. Основно изискване на Директивата е създаването на планове за управление на речните басейни, които конкретизират в какви срокове ще се постигнат набелязаните цели. Чл. 5 от Директивата изисква за всеки район с басейново управление да се извърши анализ на неговите характеристики, преглед на въздействието от антропогенна дейност върху състоянието на повърхностните и подземните води, и икономически анализ на водоползването, а чл. 8 – да се разработят програми за мониторинг на състоянието на повърхностните и подземните води и защитените територии. Въпреки, че не са изрично посочени като източници на замърсяване на водата, в тези анализи и програми следва да се включат и киселинните оттичания от хвостохранилищата, от отпадъчните насипища и от минните камери, в които се съхраняват отпадъци.

Отпадъците от добивната индустрия попадат в приложното поле на Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието на определени публични и частни проекти върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС от 3.03.1997 г. Директивата предвижда проектите, които е вероятно да окажат съществено въздействие върху околната среда, да подлежат на оценка за въздействието върху околната среда преди да се даде съгласие за тяхното реализиране. Оценката обхваща въздействието на отпадъците и включва описание на мерките за превенция, ограничаване и преодоляване на съществените вредни въздействия. Информацията, събрана при тази оценка трябва да се вземе предвид от компетентните власти при даването на съгласие за осъществяване на проекта. Добивната индустрия е включена в Приложенията към Директивата, където са изброени дейностите, които е вероятно да окажат съществено въздействие върху околната среда и трябва да бъдат обект на оценка. И по-конкретно, в

обхвата на Директивата попадат дейностите, свързани с кариерите, мините и сондирането.

II. Проектът за Директива относно управлението на отпадъците от добивната индустрия

Проектът за Директива е разработен на основание чл. 175, ал.1 от Договора за ЕС, който е и правното основание за изграждане на европейската политика в областта на околната среда. Предлагащата Директива урежда мерките, процедурите и насоките за превенция или намаляване на вредното въздействие върху околната среда и здравето на хората, което е резултат от управлението на отпадъците от добивната индустрия. Приложното поле на Директивата е очертано в чл. 2 от Проекта. Според първоначалния текст на разпоредбата, предложен от ЕК, Директивата се прилага спрямо отпадъците от добива, третирането и съхраняването на минерални ресурси и от работа в кариерите. ЕП предлага в приложното поле на Директивата да се включат и отпадъците от проучването на минерални ресурси и по този начин да се попълни съществуваща празнина в общностното законодателство. Считаме, че позицията на ЕП следва да бъде подкрепена. Очакванията, свързани с приемането на новата Директива, са да се регламентират нерешените проблеми в настоящата правна рамка, свързани с управлението на отпадъците от добивната индустрия. Изключването на отпадъците от проучвателните дейности от приложното поле на Директивата означава, че спрямо тези отпадъци, поради липсата на специално законодателство, ще се прилага РДО. Отпадъците от проучването на минерални ресурси имат обща природа с останалите отпадъци от добивната индустрия и затова не бива да подлежат на различен правен режим. Въпреки че обикновено те са ограничени по обем, въздействието им върху околната среда също може да представлява сериозен проблем, най-вече с оглед на замърсяването на почвата около местата, където се извършват проучвателни дейности. Следва да се има предвид и разпоредбата на чл. 2, ал. 2, б."б" от РДО, която не разделя отпадъците от проучвателни дейности от останалите минни отпадъци.

Извън обхвата на предлагащата Директива, след измененията на проекта, направени от ЕП, остават няколко групи отпадъци:

1. отпадъците от добивните дейности в море (за тях ще се прилага Рамковата Директива за отпадъците);
2. отпадъците от добива и/или третирането на минерални ресурси, които се транспортират от територията, на която са създадени, извън предприятията на добивната индустрия (за тях ще се прилага Директивата за депата за отпадъци).

Изрично е предвидено, че за отпадъците, които попадат в приложното поле на бъдещата Директива, няма да се прилага Директивата за депата за отпадъци (чл. 2, ал. 4 от ПД).

След измененията внесени от ЕП, за неопасните отпадъци и незамърсената почва, получени от добива, третирането и съхраняването на минерални ресурси, както и за незамърсените отпадъци от проучването на минерални ресурси, ще се прилагат само някои от разпоредбите на Директивата, а именно: чл. 5, ал. 1 и 2;

чл. 11, ал.2, т. а-д; чл. 13, чл. 1, т. а-в, ал. 2 от ПД. Но само ако представляват "отпадъци" по смисъла на чл. 1, б. "а" от РДО (новата Директива не дефинира понятието "отпадъци", а използва определението, с което работи РДО). Избран е този подход, защото посочените отпадъци не представляват съществена заплаха за околната среда и за здравето на хората.

Предлаганата Директива въвежда легални дефиниции за редица основни понятия на добивната индустрия, като "инертни отпадъци" (същото определение като в Директивата за депата), "минерални ресурси", "добивна индустрия" (определението е разработено въз основа на дефинициите в Директивите 92/91/ЕС и 92/104/ЕС), "третиране", "оператор" и др. Същевременно се използват вече дефинирани понятия в други Директиви, като "отпадъци" (РДО), "опасни отпадъци" (Директива 91/689/ЕС), "добра налична техника" (Директива 96/61/ЕС), "подземни води" (РДВ) и др.

Особен интерес представлява легалната дефиниция на понятието "третиране", след измененията внесени от ЕП на I четене. Според първоначалният вариант, предложен от Европейската комисия, "третиране" означава механични, физически или химически процеси или съвкупност от изброените процеси, свързани с добива на минерални ресурси, включително редукцията на обема, класификацията, сепарацията и филтрирането, както и повторното използване на отпадъци, като изрично се изключват топлинните процеси (чл. 3, ал. 6 от ПД). Според ЕП в съдържанието на понятието "третиране" следва да се включат и топлинните процеси, за да се попълни съществуваща непълнота в общностното законодателство. Действително съществуващите директиви уреждат само някои от топлинните процеси, осъществявани в добивната индустрия. РДО не съдържа правна регламентация на тази материя. ДДО се прилага само за топлинните процеси, които водят до промяна в характеристиката на отпадъците (намаляване на обема, вредността и др.). Директивата Севесо II регулира топлинните процеси при обработване на минерални ресурси, които съдържат опасни вещества. Смятаме, че непълнотата в общностното законодателство трябва да бъде преодоляна и затова предложението на ЕП следва да бъде подкрепено.

Според ЕП в съдържанието на понятието "третиране" следва да се включат не само процесите, свързани с добива, но и с обработването на минерални ресурси, материя, която също не е регламентирана в общностното законодателство. Единствено Директивата Сивесо II, след изменението ѝ през 2003 г., предвижда разпоредби относно топлинните операции при обработване на минерални ресурси, но както бе посочено, само на онези, които съдържат опасни вещества. Отпадъците, които се генерират при обработването на минерални ресурси, следва да бъдат регламентираны, затова смятаме, че подходът на ЕП е удачен.

Предлаганата Директива предвижда редица основни задължения за операторите, които държавите-членки трябва да въведат във вътрешното си законодателство. Регламентирано е общото задължение на операторите да вземат всички необходими мерки за превенция или намаляване на вредните въздействия от управлението на отпадъците от добивната индустрия върху околната среда и здравето на хората (чл. 4 от ПД). Тези мерки трябва да

се основават на най-добрата налична техника (понятието е дефинирано в Директива 96/61/ЕС).

Всеки оператор се задължава да приеме план за управление на отпадъците, свързани с минимизиране, третиране, възстановяване и обезвреждане на отпадъците в съоръженията за отпадъци. Целите на плана са посочени в чл. 5 от ПД - превенция или намаляване на отпадъците и насърчаване на възстановяването им. Всеки план за управление трябва да характеризира отпадъците по реда на Приложение 2 на бъдещата Директива; да описва общото количество отпадъци, които се очаква да бъдат генерирани в оперативната фаза; да описва възможното вредно въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на хората и превантивните мерки, които следва да се вземат; контрола и мониторинга на съоръженията за отпадъци; мерките за превенция на водата и въздуха. Регламентацията на планове за управление е подробна и последователна. ЕК и ЕП обръщат много сериозно внимание на дейностите по планиране на управлението на отпадъците. Идеята е преди получаване на разрешение операторът да представи вижданията си за това какви отпадъци смята, че ще създаде, какви мерки ще предприеме за обезвреждането им и т.н. Добре разработеният план е предпоставка за получаване на разрешение за експлоатация на съоръжението за отпадъци.

Бъдещата Директива съдържа изричен текст, че операторът е длъжен да вземе мерки за избягване на големите аварии и техните отрицателни въздействия върху здравето на хората и околната среда (чл. 6 от ПД). За да се избегне дублирането на правна регламентация е предвидено, че разпоредбата на чл. 6 от ПД ще се прилага само за онази част от съоръженията за опасни отпадъци - категория А, които не попадат в обхвата на Директива 96/82/ЕС и в този смисъл чл. 6 от ПД урежда нерегламентирана материя. За да не се превърне разпоредбата в обикновена декларация е въведено изискването всеки оператор да създаде политика за превенция на големите аварии и да въведе система за безопасно управление в изпълнение на тази политика. В Приложение 1 на предлаганата Директива са посочени елементите на политиката. Операторът следва да определи лице, което ще отговаря за изпълнението и периодичния контрол върху нея. В изпълнение на политиката за превенция, операторът трябва да създаде вътрешен план за спешни случаи с мерките, които трябва да се вземат при аварии.

Според бъдещата Директива предотвратяването на аварии не е приоритет единствено на оператора. Операторът и съответният компетентен орган трябва да работят заедно за превенция на големите аварии и за преодоляване на техните отрицателни въздействия. Предвидено е, че компетентният орган ще създаде външен план за спешни случаи въз основа на информация, предоставена от оператора. Сътрудничеството трябва да продължи и при изменението на външните планове за спешни случаи, като компетентният орган се задължава да предостави възможност на заинтересованите страни да участват в процеса. При авария отново трябва да действат заедно - операторът незабавно да информира компетентния орган и да изпълнява указанията, които компетентният орган е длъжен да му даде.

В проекта за Директива са регламентирани някои основни въпроси от материята за предоставяне на разрешение за извършване на дейности, свързани със съоръженията за отпадъци. За да се експлоатира едно съоръжение за отпадъци, то трябва да е получило разрешение. Елементите на разрешението и на заявлението за разрешение са посочени в чл. 7 от ПД. Разрешение се дава само ако заявлението показва, че операторът покрива всички изисквания на Директивата и че управлението на отпадъците се извършва в съответствие с подходящ план за управление на отпадъците.

Неефективното управление на отпадъците от добивната индустрия може да причини сериозни увреждания на здравето на големи групи от населението. Затова хората трябва не само да знаят на какви опасности са изложени, но и реално да участват в дейностите, свързани с управлението на отпадъците. Предлагащата Директива въвежда изискването за прозрачност при предоставяне на разрешения. Предвижда се информацията, която е необходима за участие в процедурата по предоставяне на разрешение, да бъде публично достояние (чл. 8 от ПД): съобщение, че ще се предоставя разрешение, вида на разрешението, кой е компетентният орган, къде може да се получи повече информация, условията за участие и др. Трябва да се даде възможност на заинтересованите страни да изразят мнението си пред компетентния орган преди той да вземе решение. Резултатите от консултациите между заинтересованите страни и компетентния орган следва да се отчетат при вземане на решението. След успешен избор на титуляр на разрешение, заинтересованите страни трябва да бъдат уведомени, включително и тези, които не са избрани. Необходимостта от участие на обществеността в дейностите, свързани с управлението на отпадъците, е безспорна. Прозрачността в процеса на управление на отпадъците гарантира, че общественият интерес ще бъде защитен.

Въвежда се изискване за създаване на класификационна система на съоръженията за отпадъци. Според чл. 9 от ПД държавите-членки трябва да класифицират съоръженията според тяхната вредност. Категория А са съоръженията, които при повреда или неправилна експлоатация могат да причинят значителни вреди. Всички останали са категория Б. Критериите за класификация на съоръженията са посочени в Приложение III.

Един от предпочитаните способи за съхраняване на отпадъци е разполагането им в изоставени минни изработки. Въпреки предимствата на този способ, той крие не малки рискове с оглед на безопасността, затова предлаганата Директива въвежда някои основни правила, с които държавите-членки следва да се съобразят във вътрешното си законодателство. Съхраняването на отпадъци в изоставени минни изработки трябва да е направено така, че да се гарантира устойчивостта на самите отпадъци; да са взети мерки за превенция на почвата и подпочвените води; да е предвиден мониторинг. Държавите-членки са свободни да наложат по-строги мерки на контрол.

Особено внимание се обръща на безопасността при изграждане и поддържане на съоръженията за отпадъци. Съгласно чл. 11 от ПД относно съоръженията категория А,

които не попадат в обхвата на Директива 96/82/ЕС, държавите-членки следва да вземат мерки, които да гарантират, че при тяхното проектиране, изграждане, експлоатиране, поддържане, а и за периода след затваряне на съоръжението, са взети необходимите мерки за избягване на големите аварии и за ограничаване на вредните им последици. Съоръжението трябва да е разположено на подходящо място; да е изградено, управлявано и поддържано по подходящ начин; да е предвиден редът за мониторинг и инспектиране; да са посочени мерките за рехабилитация на почвата и за управление на съоръжението след затварянето му. В проекта не се съдържат подробности относно инженерните техники, които да се използват. Ориентир следва да бъде Добрата налична техника.

За да се преустанови практиката на изоставяне на съоръженията, е регламентиран редът, по който да се затваря съоръженията за отпадъците, както и случаите, при които следва да се даде съгласие за затваряне на съоръжението. Според чл. 12 от ПД процедурата по затваряне на съоръжения се открива, ако е налице: а/ обстоятелство, посочено в разрешението; б/ по искане на оператора; в/ по решение на компетентния орган. Достатъчно е съществуването на едно от посочените обстоятелства. Затварянето на съоръжението е възможно след извършване на инспекция, след предоставяне на доклади, удостоверяващи, че площадката е рехабилитирана. Съоръжението се смята за затворено след като съгласието за затваряне бъде съобщено на оператора. Операторът отговаря за поддържането, мониторинга и контрола върху закритото съоръжение. Разходите са за негова сметка.

Въвеждат се мерки за избягване на влошаването на качествата на водата и въздуха и на замърсяването на почвата. Интерес представлява разпоредбата на чл. 13, ал. 4 от ПД, според която горната граница на цианид в хвостохранилищата е 50ppm, така както е прието и в Международното споразумение за цианида, разработено под егидата на ООН. Предвижда се тази граница да се намали до 10 ppm, което следва да бъде постигнато на 2 етапа в рамките на 10 г. от транспонирането на Директивата. Държавите-членки са свободни да приемат и по-ниски граници.

Въпреки мерките за превенция и безопасност, възможността да бъдат увредени интересите на трети лица не бива да се пренебрегва. Директивата изисква (чл. 14 от ПД) да се създаде финансова система за покриване на разходите, които трето лице може да понесе за възстановяване на почвата при несъстоятелност на търговеца или при изоставяне на минните изработки ("walk away" practice). Регламентиран е и принципът "замърсителят плаща", т.е. отговорност за реално настъпилите и за възможните вреди върху околната среда, резултат от дейностите, свързани с отпадъците от добивната индустрия, носят операторите (чл. 14, ал.5 от ПД).

Проблемът с нефективното управлението на отпадъците от добивната индустрия се усложнява, когато вредните въздействия засегнат териториите на няколко държави. Директивата предвижда мерки за преодоляване на трансграничното замърсяване, чиято същност се състои в консултации между съседни държави и в обмен на информация относно съоръженията за отпадъци и

тяхното възможно вредно въздействие върху околната среда (чл. 15 от ПД).

Успешното прилагане на бъдещата Директива е немислимо без адекватни мерки за контрол. Предвиждат се мерки на национално и на общностно ниво. Държавите-членки трябва да създадат ред за контролиране на всички съоръжения за отпадъци (чл. 16 от ПД), разположени на тяхната територия. Контролът върху съоръженията - категория А трябва да започне преди началото на експлоатирането им и да се извършва през определени интервали. Операторите, от своя страна, трябва да водят протоколи за всички операции, свързани с управление на отпадъците и да ги предоставят на контролните органи. През 3 г. държавите-членки следва да преоставят информация на ЕК за изпълнението на Директивата (чл. 17 от ПД) – така ЕС ще контролира как държавите-членки изпълняват Директивата.

Транспонирайки Директивата във вътрешното си законодателство, държавите-членки трябва да предвидят адекватни наказания при нарушаване на нормативните актове, приети в изпълнение на предлаганата Директива (чл. 18 от ПД). Без подходяща правна защита разпоредбите на всеки правен акт се превръщат в обикновена декларация. Отговорност на всяка държава-членка е да създаде такава правна закрила на транспонираната Директива, която да гарантира нейното успешно прилагане.

Проектът на ЕК за Директива относно управлението на отпадъците от добивната индустрия предизвика множество дискусии, което личи най-вече от измененията, внесени от ЕП на първо четене. Никой обаче не оспорва необходимостта от такава директива. Какъвто и да е окончателният вариант на текста на директивата, безспорно е, че тя ще въплъщава волята на европейските народи да ограничат и преодолеят вредните последици от досегашното недобро управление на отпадъците от добивната индустрия.

Литература

- Proposal for a Directive of the European parliament and of the Council on the management of waste from the extractive industries COM/2003/319/final. Report on the Proposal for a European parliament and Council Directive on the management of waste from the extractive industries COM.
- Council Directive 75/442/EEC of 15 July 1975 on waste Official Journal L 194 , 25/07/1975 and Council Directive 91/156/EEC of 18 March 1991 amending Directive 75/442/EEC on waste, Official Journal L 078, 26/03/1991; (Рамковата Директива 75/442/EEC за отпадъците).
- Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste, Official Journal L 182, 16/07/1999 (Директива 1999/31/EC за депата за отпадъци).
- Council Directive 96/61/EC of 24 September 1996 concerning integrated pollution prevention and control, Official Journal L 257, 10/10/1996 (Директива 96/61/EC относно интегрирано предотвратяване и контрол на замърсяването).
- Council Directive 96/82/EC of 9 December 1996 on the control of major-accident hazards involving dangerous substances, Official Journal L 010, 14/01/1997 (Директива 96/82/EC относно контрола на големите аварии с опасни химикали - Директивата Севесо II)
- Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy, Official Journal L 327, 22/12/2000 (Рамкова Директива 2000/60/EC, установяваща границите за действията на Общността в областта на политиката за водите).
- Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, Official Journal L 175, 05/07/1985 (Директива 85/337/EEC относно оценка на въздействието на определени публични и частни проекти върху околната среда).